

Sluneční dům v zemi ohně a ledu

Hodinu jízdy na východ od Reykjavíku, v malebně zvláště krajině jižního Islandu, leží komunita Sólheimar, pyšníci se mnoha pozoruhodnými prvenstvími. A začalo to tím, že jedna výjimečná žena měla vlastní představu o tom, jak by lidská společnost měla fungovat.

Sesselja Hreindís Sigmundsdóttir (1902–1974) je na Islandu považována za pionýrku v záležitostech šetrného přístupu k životnímu prostředí a někdy bývá označována za první islandskou environmentalistku. V Německu a ve Švýcarsku studovala péči o děti a mentálně postižené. Domů na Island se vrátila s myšlenkou založit soběstačnou komunitu, inspirovanou antroposofickou filozofií Rudolfa Steinera, jehož vizemi a teoriemi byla fascinována. Podařilo se jí získat pozemek v odlehleém údolí s horkými prameny a s pomocí rodiny a přátel tvrdě pracovala první farmářské stavení. Pojmenovala ho Sólheimar, dům slunce, a začala v něm nabízet něco, čeho podle ní

nity, říká, že Sesselja nedosáhla svého úspěchu jednoduše. „V obecném podvědomí převládá názor, že zdravé dítě se od postiženého může nakazit a stát se také postiženým, takže autority se snažily jakékoli takové smíšené komunity zdravých a postižených rozložit. Sesselja také věřila, že lidé by měli jíst hodně zeleniny, a Islandané tento její názor nesdíleli. Jedině hodně masa, a to i masa tlustého. Sesselja však byla tvrdohlavá – jako většina islandských žen – a nevzdala se. Musela však překonat hodně těžkostí. Ji a jejímu týmu trvalo několik desítek let, než dosáhly uznání. Až v sedmdesátých letech, ke konci Sesseljiny života, si lidé plně uvědomili, jak výjimečná to byla žena. A myslím si, že i v dnešní době si lidé teprve začínají uvědomovat, čeho se jí opravdu podařilo dosáhnout,“ neskrývá svůj obdiv k zakladatelce

budova. Raději než jako energeticky úspornou nebo ekologickou budovu označují sólheimarští dům Sesselja za soběstačnou budovu. Soběstačná budova totiž musí splňovat určité požadavky, co se stavebního materiálu i aktivit, které se v ní odehrávají, týče. Není jen záležitostí úspory energie, ale i celostního přístupu k životnímu prostředí a ekologii.

Ovčí vlna a dřevo

Postavit dům Sesselja bylo úkolem architektů z ASK Arkitektar. Výsledek jejich práce dokazuje, že úspora energie nemusí nutně být záležitostí moderní technologie. Při stavbě dřevěné budovy o půdorysu 840 metrů čtverečních byla vynaložena velká péče při výběru stavebních materiálů šetrných k životnímu prostředí. Na izolaci zdí a podlahy byla použita surová ovčí vlna, zatímco na zateplení střechy papír a na její pokrytí mech. Vnější obložení je z naplaveného dřeva, zaneseného k islandským břehům až ze Sibíře. Povrchy interiéru jsou z překližky, přírodního andezitu, marmolea a dalších recyklovaných materiálů. Budova využívá přirozeného odvětrávacího systému. Čerstvý vzduch je hnán pod budovou prouděním způsobeným teplotním rozdílem mezi venkem a vnitřkem budovy. Dovnitř vstupuje vzduch zespodu potrubím a vychází větracími otvory ve střeše. Veškerá energie spotřebovávaná v domě pochází ze soběstačných zdrojů. Elektrina je získávána ze slunce a z vody a z generátoru, který vyrábí elektřinu z teplotního rozdílu horké a studené vody. Topení obstarává geotermální horká voda z vlastního vrtu.

Stavbu domu Sesselja finančně podpořila islandská vláda a nyní podporuje i aktivity, které se v něm konají, především environmentální vzdělávání. To se zde během roku uskutečňuje v nejrůznějších podobách, například ve formě programu pro zahraniční studenty Study Abroad nebo vzdělávacích setkání pro širokou veřejnost a výstav. Dům Sesselja si je možné pro tyto účely pronajmout. Je otevřen každému a přichází jsou vítáni, aby si ho prohlédli a zjistili, co nabízí. Dům úspěšně spolupracuje s ostatními

mi islandskými i zahraničními organizacemi a všechny aktivity domu jsou spojené s ostatními aktivitami v Sólheimaru.

Cena za životní prostředí

Kromě domu Sesselja je návštěvníkům k dispozici penzion Brekkukot, první islandský penzion, který obdržel oficiální certifikát jako „soběstačná služba pro cestovatele“, a kavárna Graena Kannan, jejíž jídelní a nápojový lístek je pestrým výčtem biopotravin a bionápojů. Obchod s potravinami Vala a umělecká galerie sdílejí společnou budovu. Soustředí se na potraviny a řemeslné a umělecké výrobky pocházející ze sólheimarských záhonů a dílen.

V Sólheimaru je i továrna na ruční výrobu mýdla Jurtagull, která vyrábí mýdla a šampóny z islandských bylin, a také tu působí továrna na výrobu svíček a tkalcovství a truhlárna, v níž se vyrábějí předměty ze dřeva včetně hraček pro děti a hudebních nástrojů. Je tu malá farma chovající kuřata a ovce, centrum biohospodářství Sunna a jediná islandská lesní školka Öllur – z 250 hektarů půdy, kterými Sólheimar disponuje a z nichž 37 zabírají budovy a rezidenční

„Nezdědili jsme zemi od svých předků, vypůjčili jsme si ji od svých dětí,“ říkají sólheimarští. Klíčovou myšlenkou existence jejich společnosti je vytvářet harmonii mezi tradicí a moderními technologiemi.

oblasti, patří 150 právě jí.

Sólheimar se pyšní i slavnou divadelní skupinou, která byla založena v roce 1932 a je aktivní po celý rok. Chlubí se galerií s uměleckými výstavami, pěveckým sborem, sportovním klubem i skautským oddílem. K dalším atrakcím patří sochařská zahrada, plavecký bazén s horkou vanou a tělocvična. A také několik pěších stezek v okolí.

Každý rok, především v době od května do září, navštíví Sólheimar 30–35 tisíc turistů. Běžným turistickým návštěvníkům je nabídnuta turistická prohlídka v délce dvou až tří hodin. V letních měsících, od června do srpna, prožívá Sólheimar kulturní sezónu a nabízí rozsáhlý kulturní program výstav, koncer-

tů, mší a podobně. V listopadu a prosinci Sólheimar připravuje zvláštní adventní program.

V současné době je Sólheimar úředně veden jako nezávislá entita zabývající se průmyslovou činností. Obec spravuje sedmnáctičlenná rada představitelů. Volební období členů rady trvá čtyři roky a každý člen může být opětovně zvolen. Z nich je pak na jednoleté období volen výkonný výbor pěti členů. Zvláštní fond, Sólheimar Trust, vlastní obytné budovy v Sólheimaru a je zodpovědný za jejich provoz. V roce 2006 obdržela sólheimarská komunita od Islandské turistické rady Cenu za životní prostředí.

Vypůjčená země

Jádro sólheimarské ideologie zůstává stejné jako v roce jejího založení: Dát všem jednotlivcům férovou šanci, aby plně využili svého potenciálu. Sólheimar má za cíl vytvořit pro každého svého obyvatele prostor, aby každé příležitosti, která se naskytne, využil k osobnímu růstu a rozvoji tak, aby se stal aktivním článkem života komunity. Univerzálnost je silnou stránkou Sólheimaru, proto postižení lidé, kteří tu žijí, jsou vždy ve středu komunity. Funguje tu myšlenka vzájemné integrace. Hlavním cílem Sólhei-

maru je být i nadále soběstačnou komunitou, která má jak pozemské, tak duchovní cíle. „Nezdědili jsme zemi od svých předků, vypůjčili jsme si ji od svých dětí,“ říkají sólheimarští. Klíčovou myšlenkou existence jejich společnosti je vytvářet harmonii mezi tradicí a moderními technologiemi, jež zodpovědně využívají přírodní zdroje, a tak předávat budoucím generacím planetu, která je v rovnováze sama se sebou a může jednotlivcům i komunitám poskytnout stejné příležitosti k sebenaplňení. Soběstačné komunity jako Sólheimar, které provozují biozemědělství a udržují rovnováhu mezi člověkem a přírodou, jsou ve světě vůdčími v hledání přirozených řešení environmentálních otázek, jimž dnešní svět čelí. <

Rudolf Steiner

(1861–1925) se narodil v Kraljenci, v chorvatském městě tehdejšího Rakousko-Uherska. Je považován za rakouského filozofa, literárního kritika, pedagoga, umělce, dramatika, sociálního myslitele a esoterika. Byl zakladatelem antroposofie, waldorfského školství, biodynamického zemědělství, antroposofického lékařství a nové umělecké formy – eurytmie. Během svého života Steiner konsistentně zdůrazňoval duchovní jednotu všeho lidstva a ostrě kritizoval rasové předsudky. Zformuloval názor, podle něhož individuální povaha jednotlivce stojí výše než jakákoliv rasová, etnická, národní či náboženská příslušnost.

Islandské autority přistupovaly k Sesselje podezřívavě, protože provozovala ekologické zemědělství, v němž nechávala společně pracovat zdravé děti s mentálně postiženými.

bylo na Islandu v té době opravdu potřeba – přístřeší a vzdělání osiřelým a mentálně postiženým dětem. V té době jí bylo 28 let.

Při své práci vycházela především ze Steinerovy metodologie a vlastního, na svou dobu revolučního přesvědčení, že k mentálně postiženým lidem se lze chovat vždy lépe, než tomu běžně je. Kladla důraz na biozemědělství, zdravou výživu a umělecké vyjádření svých chráněnců. Díky ní byl Sólheimar první islandskou komunitou, která začala provozovat dynamické biozemědělství, ale také první soběstačnou komunitou na světě, v které společně žili a pracovali mentálně postižení a zdraví lidé. V dubnu 1997 získala členství v síti Global Eco-Village Network.

Sesseljino vítězství

Navzdory svému optimistickému jménu se Sólheimar v prvních letech své existence potýkal s nemalými těžkostmi. Islandské autority přistupovaly k Sesselje a jejím přátelům velice podezřívavě právě pro způsob, jakým provozovala ekologické zemědělství, a proto, že v něm bok po boku nechávala pracovat zdravé děti s mentálně postiženými.

Když Gudmundur Ármann Pétursson, ředitel sólheimarského ekocentra, mluví o historii komu-

první islandské ekovesnice Gudmundur Ármann Pétursson.

Když Sesselja v roce 1974 zemřela, Sólheimar rostl dál. Co začalo jako malá primitivní usedlost s asi deseti dětmi v roce 1930, je nyní moderní, soběstačnou vesnicí provozující biozemědělství, využívající solární a termální energii a vedoucí bohatý kulturní život. Vesnicí, která se proslavila svou mezinárodní, uměleckou a ekologickou atmosférou. Je místem, kde se podle Sesseljiny původní myšlenky kultivují jak lidé, tak prostředí, v němž žijí, s cílem dát každému jednotlivci šanci žít v soběstačné společnosti.

Žije v něm zhruba stovka obyvatel, z nichž 42 je mentálně postižených. Více než deset lidí žije mimo Sólheimar, ovšem v Sólheimaru pracují.

Soběstačný dům

Mnohé z aktivit v Sólheimaru se soustřeďuje okolo domu Sesselja, Centra pro trvale udržitelný rozvoj, který byl postaven v roce 2002 a slavnostně jej otevřeli 5. července téhož roku, v den, kdy by zakladatelce Sesselje bylo sto let. Dům, jenž oslavuje zakladatelku Sólheimaru a v kterém sídlí vzdělávací centrum pro otázky životního prostředí, nemohl vzniknout jako běžná řadová